

Preporuke novinarima za bezbedno izveštavanje o koronavirusu (COVID-19)

Komitet za zaštitu novinara
(Committee to Protect Journalists)

mart 2020. godine

**Novinari koji planiraju da izveštavaju
o pandemiji COVID-19 trebalo bi
da razmotre sledeće bezbednosne
informacije:**

Pre svega:

- Prema relevantnim medicinskim ekspertima, stariji ljudi i pojedinci sa hroničnim zdravstvenim stanjima smatraju se **rizičnijim grupama**. Ako se ubrajate u ovu kategoriju, razmislite o tome da ne učestvujete u zadatku ako je rizik od izloženosti značajan;
- Istražite najnoviji razvoj bezbednosne situacije na vašem odredištu. Do danas je bilo izolovanih nasilnih **incidenata** u nekoliko zemalja, a neprestani protesti i u Iraku i u Hong Kongu su pogoršani izbijanjem COVID-19;
- Bilo je slučajeva **rasističkih napada** na određene nacionalnosti, i to je faktor koji treba uzeti u obzir pri odabiru osoblja za bilo koji zadatak. Povećane nivoe neprijateljstava i predrasuda takođe bi trebalo uzeti u obzir;
- Redovno proveravajte status bilo kojeg događaja kojem biste možda prisustvovali, uzimajući u obzir da su pojedine zemlje zabranile **javna okupljanja** više od 100 ljudi;
- Budite svesni **dezinformacija**, nečega na šta je Svetska zdravstvena organizacija posebno [upozorila](#);
- Obratite pažnju na svoju digitalnu sigurnost, imajući u vidu da prema informacijama američke firme za kibernetiku bezbednost [Norton](#), prevaranti i hakeri ciljaju ljude sa **lažnim e-mailovima** povezanim sa COVID-19;
- Pre putovanja u pogođenu zemlju, osigurajte da su sve relevantne vakcinacije i mere zaštite od bolesti ažurirane za vaše odredište. Razmislite o tome da nabavite **vakcinu** protiv gripa kako biste sprečili konfuziju oko bilo kojih simptoma koji se mogu razviti;

- Razgovarajte o planovima vašeg **upravljačkog tima** koji će vam pomoći u slučaju da se razbolite tokom obavljanja zadatka;
- Razmislite koje **zalihe** možda treba da ponesete sa sobom. Prijavljeni su nedostaci određenih predmeta zbog [panične kupovine](#), uključujući maske za lice, sredstva za čišćenje ruku, sapun, konzerviranu hranu i toaletni papir;
- Razmotrite potencijalni psihološki uticaj izveštavanja sa područja koje je zahvaćeno koronavirusom, posebno ako je izveštavanje iz medicinske ili izolacione ustanove, ili karantinske zone. Korisni resurs za medijske radnike koji pokrivaju **traumatične situacije** može se pronaći preko [DART centra](#) za novinarstvo i traumu;
- **Članovi porodice** mogu biti zabrinuti zbog takvih zadataka. Razgovarajte s njima o rizicima i njihovim problemima. Ako je potrebno, organizujte razgovor između članova porodice i medicinskih savetnika vaše organizacije. Imajte na umu da su neke organizacije i poslodavci povećali nivo spremnosti za evakuaciju bilo kog osoblja smeštenog u ugroženim zemljama.

Planiranje putovanja:

- Osigurajte da imate plan za **vanredne situacije**. Urbani centri i/ili čitavi regioni mogu se zaključati i staviti u karantin s malo ili bez ikakvih obaveštenja, kao što se to nedavno videlo u delovima severne Italije i provincije Hubei u Kini;
- **Ne putujte ako ste bolesni**. Mnogi međunarodni i regionalni aerodromi, kao i drugi saobraćajni centri, sproveli su mere zdravstvene zaštite. Putnici se po dolasku mogu suočiti sa testiranjem i primenom karantina;
- Razmislite o kupovini avionskih karata sa **mogućnošću refundacije** cele cene. [Prema podacima IATA](#), COVID-19 izaziva značajne finansijske probleme, o čemu svedoči i nedavni kolaps najveće evropske regionalne aviokompanije [FlyBe](#);
- Imajte na umu da su se mogućnosti globalnog putovanja smanjile zbog aviokompanija koje **otkazuju letove** do/sa određenih odredišta u Italiji, Kini, Singapuru, Južnoj Koreji i Hong Kongu. Daljnja otkazivanja su verovatna ako se slučajevi COVID-19 značajno povećaju u drugim zemljama;
- Proverite **polis putnog osiguranja**. Neke vlade izdale su različite nivoe putnih saveta i upozorenja protiv upućivanja u zemlje kao što su Kina, Italija, Iran i Južna Koreja. To uključuje britanski Forin ofis, američki Stejt department i francusko Ministarstvo spoljnih poslova;
- Proverite poslednju situaciju sa **vizama** za svoje odredište. Vize za određene nacionalnosti obustavile su zemlje poput Nepala, Indije, Bangladeša, Indonezije, Vijetnama i Mozambika, između ostalih;

- Imajte na umu da su neke zemlje uvele **zabrane putovanja**, primenjivale karantin i/ili 14 dana zdravstvenog praćenja po dolasku za određene nacionalnosti. Između ostalih, to su Turska, Japan, Australija, Turkmenistan, Singapur, Izrael, Jordan, Mauritanija i Rusija;
- Proverite da li zemlja u koju putujete zahteva **lekarsko uverenje** da biste dokazali da nemate COVID-19;
- Održavajte **fleksibilne planove putovanja** i omogućite dodatno vreme na aerodromima širom sveta, posebno u većem delu Azije i na Bliskom Istoku, uzimajući u obzir mere zaštite zdravlja i kontrolne tačke za merenje temperature. Isto se odnosi na neke železničke stanice, luke/pristaništa i autobuske stanice za međudržavni i međugradski saobraćaj;
- Budite u toku sa svim izmenama na mestu dolaska. Zemlje poput Saudijske Arabije i Rusije dozvoliće samo **određenim nacionalnostima** da uđu na određene aerodrome i terminale;
- Imajte u vidu činjenicu da se **kopnene granice** zatvaraju sa malo ili bez ikakvih najava. Skorašnji primeri uključuju Rusiju i Mongoliju koje zatvaraju svoje granice sa Kinom. Druge zemlje su to učinile s Iranom i Kamerunom, dok je Izrael zatvorio svoje granice sa Egiptom, Sirijom i Libanom;
- Neprekidno pratite **lokalne izvore** vesti o bilo kakvim ograničenjima kretanja u gradu ili u zemlji koju posećujete;
- Ako posetite zdravstvenu ustanovu, karantinsku zonu, pijacu i/ili farmu, raspitajte se o **higijenskim merama** koje postoje. Ako sumnjate u te mere, ne posećujte te objekte.

Izbegavanje infekcije:

Standardne preporuke za izbegavanje infekcije uključuju:

- Izbegavajte **bliski kontakt** sa bilo kim ko pokazuje simptome respiratornih bolesti, poput kašlja i kijanja. Uvek stavljajte nadlakticu preko usta i nosa prilikom kašljanja i kijanja;
- Redovno **perite ruke** toplom vodom i sapunom. Koristite antibakterijski gel ili maramice ako topla voda i sapun nisu dostupni, ali uvek ih perite vrućom vodom i sapunom što je pre moguće. Pošto je reč o virusu, antibiotici ili antibakterijski proizvodi ne nude nužno zaštitu od virusa;
- Koristite **zaštitne rukavice** ako posećujete zaraženo mesto, poput medicinske ustanove. Možda će biti potrebna i druga medicinska lična zaštitna oprema, kao što su odela i maske za lice;
- Konzumirajte **termički obrađeno** meso i jaja;
- Ne posećujte tržnice na kojima se prodaju **sveže meso**, riba i ostala kvarljiva roba, ili farme u pogodnom području. Izbegavajte direktan kontakt sa životinjama (živim ili uginulim) i njihovom okolinom. Ne dodirujte površine koje mogu biti kontaminirane životinjskim izmetom;
- Ako izveštavate iz zdravstvene ustanove, sa pijace ili farme, nika-
da ne stavljajte **opremu na pod**. Uvek dekontaminirajte opremu
brzo delujućim antimikrobnim maramicama, nakon čega primenite temeljnu dezinfekciju;

- Ako izveštavate iz zdravstvene ustanove, sa pijace ili sa farme, koristite obuću za **jednokratnu upotrebu** ili koristite vodootporne presvlake, a i jedno i drugo morate obrisati/isprati čim izađete sa lokacije. Ako koristite vodootporne presvlake, treba ih odložiti pre nego što izađete sa lica mesta. Uvek sledite lokalne smernice;
- U slučaju da vas **životinja ugrize**, potražite lekarsku pomoć što je pre moguće;
- Nikada **ne jesti** i piti dok dodirujete životinje, ili u blizini pijace ili farme;
- Uvek proverite da li su ruke **temeljito oprane** vrućom vodom i sapunom pre, tokom i nakon napuštanja pogođenog mesta;
- Ako razvijete simptome, posebno temperaturu ili nedostatak daha, razmislite o tome kako ćete potražiti **medicinsku pomoć**. Neka državna zdravstvena tela mogu preporučiti samoizolaciju kako bi se sprečila infekcija drugih. Ako se nalazite u teško zaraženoj zemlji, možete rizikovati da nađete na bolesnike zaražene COVID-om 19 u prepunim centrima za lečenje, čime povećavate šanse za izlaganje virusu;
- Uvek sledite **uputstva** lokalnih zdravstvenih vlasti.

Maske za lice:

Svetska zdravstvena organizacija ([WHO](#)) i američki Centar za kontrolu i prevenciju bolesti ([CDC](#)) su saglasni da ljudima bez simptoma nije neophodno da nose maske, osim:

- ako im lokalne vlasti to ne kažu;
- ukoliko se nalazite u visokorizičnom području kao što je bolnica;
- ili vodite računa o osobi sa sumnjom na infekciju COVID-19.

Ako nosite masku, sledite ovaj savet:

- Ako je potrebno, [preporučuje se](#) maska N95 (ili FFP2/FFP3) preko standardne „hirurške“ maske;
- Obezbedite da se maska **čvrsto uklapa** preko mosta nosa i brade. Obrijte se;
- Izbegavajte **dodirivanje maske** i uklanjajte je samo pomoću kaiševa. Nikada ne dirajte prednji deo;
- Uvek **operite ruke** sapunom i toplom vodom, ili sredstvom za čišćenje ruku na bazi alkohola (najmanje 60 odsto alkohola) nakon uklanjanja maske;
- Zamenite masku **novom, čistom suvom** maskom čim postane vlažna;
- **Nikada ponovo ne upotrebljavajte maske** i uvek odložite korišćene maske u kesu koju ćete potom pažljivo zatvoriti;
- Zapamtite da je upotreba maske samo **jedan deo lične zaštite**. Ne dodirujte usta, nos i oči i redovno perite ruke;

- Pamučne ili maske od gaze se **ne preporučuju** ni pod kojim uslovima;
- Imajte na umu da je [nestašica](#) maski za lice i/ili da se rapidno povećavaju [cene](#), u zavisnosti od lokacije.

Naposletku:

- Pratite svoje **lično zdravlje** nakon napuštanja pogođene zemlje ili određene lokacije (npr. zdravstvena ustanova, tržnica ili farma). Potražite lekarsku pomoć ako razvijete respiratorne simptome u roku od 14 dana po povratku, obaveštavajući zdravstvenu službu pre posete o nedavnim putovanjima/riziku izlaganja;
- **Obavestite svog poslodavca** i menadžment što je pre moguće ako razvijete simptome i budite svesni da će se od vas možda tražiti samoizolacija. Razgovarajte sa poslodavcem o mogućnosti i izvodljivosti rada na daljinu tokom tog perioda;
- Ako se morate samoizolovati, napravite **plan** vezano za kupovinu zaliha i brigu o porodici. Ne bi trebalo da koristite javni prevoz ili taksi vozila najmanje 14 dana nakon povratka iz teško zaražene zemlje/lokacije;
- Pratite **najnovije informacije**, kao i sve karantinske i izolacijske postupke koji se sprovode i tamo gde živite i na vašem odredištu.

Pozivamo novinare, medijske radnike, urednike i menadžment da se striktno pridržavaju ovih preporuka i da vode računa o bezbednosti zaposlenih u medijima.

Nezavisno društvo novinara Vojvodine će i u narednom periodu pružati podršku novinarima u ostaviranju svojih prava u vezi sa profesionalnim ponašanjem i radom.

Kontakti:

[Nezavisno društvo novinara Vojvodine](#), Sutjeska 2
(SPENS, ulaz 8), Novi Sad

e-mail: office@ndnv.org

NDN
VOJVODINE

2020.